

TUSSEN WAL EN SCHIP

godsdienstige vorming van schipperskinderen

De ramen van de kapel aan boord van het Schipperscentrum bieden een fraai overzicht op de schepen die afgemeerd liggen in de Nijmeegse Waalhaven. En op de achtergrond, aan de rand van de oude binnenstad, is nog juist de toren van de schitterende Stefanuskerk te zien. Hoofdaalmoezenier Bernard van Welzenes - Salesiaan en tevens directeur van het centrum - toont vol trots 'zijn' kapel, die ieder weekend druk wordt bezocht door een groot aantal schippersgezinnen met hun kinderen. Ze voelen onderling een sterke verbondenheid. Van Welzenes is echter niet vastgekluiserd aan zijn schip: jaarlijks legt hij op de wal ruim 100.000 autokilometers af om zijn mensen in de schippersparochie te bezoeken en met hen te dopen, te trouwen en te rouwen: in Maasbracht, Etten-Leur, Arnhem, Rotterdam, Zwijndrecht, Schiedam, Apeldoorn, Velp... maar ook over de grenzen van ons eigen land heen. Zeven dagen per week, want ook in dit opzicht kent het schipperspastoraat geen grenzen.

Schippersnest

"Als je - zoals ik - uit een schippersnest komt, weet je wat het betekent om je hele leven onderweg te zijn. Je moet daar vanzelfsprekend gewoon zin in hebben, anders houd je het niet vol", zegt Van Welzenes, die dit werk al zo'n 25 jaar doet en door de schippers dan ook wordt beschouwd als een niet weg te denken 'meubelstuk' in de binnenvaart. De meeste schippersgezinnen zien hem niet louter en alleen als 'man van de kerk', maar evengoed als nautisch-technisch deskundige, economische adviseur voor de binnenvaart en onderwijsman. Van Welzenes is een graag geziene figuur, altijd welkom aan boord voor een kopje koffie en een praatje.

Van schippersschool naar reguliere basisschool

Tot 1992 zijn er altijd officiële 'schippersscholen' geweest. Scholen, die verbonden waren aan - nog steeds bestaande - internaten en waar leerlingen een andere 'weging' hadden dan kinderen van de wal. Van Welzenes: "Schipperskinderen misten immers de eerste twee jaren van de basisschool. In overleg met de schoolbesturen en het ministerie was namelijk afgesproken, dat schipperskinderen pas met hun 6 jaar naar school zouden gaan, omdat ze anders op 5-jarige leeftijd naar het internaat zouden moeten gaan vanwege hun varende ouders. Deze kinderen hadden daarom extra zorg nodig, dus werkten we steeds met een aangepaste klasgrootte. Deze schippersscholen zijn er tot 1993 geweest. In de twee volgende jaren hebben wij als schipperscentrum flink wat druk op de ketel uitgeoefend om de gelegenheid te krijgen een reguliere basisschool te worden, hetgeen uiteindelijk ook is gelukt: anno 1995 groeit de school inmiddels naar de 200 leerlingen toe."

Koppeling tussen school en thuis

Tot '90 was Van Welzenes verantwoordelijk voor het godsdienstonderwijs op de schippersschool, verbonden aan het internaat in Nijmegen. Hij werkte met een eigen leerplan en zelf bij elkaar gezocht materiaal. Van Welzenes: "Het is altijd mijn zorg geweest voortdurend de koppeling te maken tussen de internaatsschool en de thuissituatie. Heel concreet hield dat in, dat ik samen met een werkgroep van ouders de kinderen voorbereidde op de Eerste Communie en het Vormsel en dat ieder jaar gezamenlijk een vastenproject wordt gedaan. Op deze manier heb ik steeds geprobeerd de levensbeschouwelijke vorming van deze kinderen handen en voeten te geven en bovendien de verbinding te leggen met de godsdienstige beleving thuis."

Verhalenstoel

Het luisteren naar en vertellen van verhalen speelt een belangrijke rol in de werkwijze van de hoofdaalmoezenier. En hij vertelt ze niet zó maar aan kinderen: zijn vaste plek ervoor is niet de lezenaar (heel toepasselijk gevormd door een anker), maar zijn 'verhalenstoel'. Wanneer hij een verhaal aan kinderen wil vertellen, gaat hij er dus echt even voor zitten. Van Welzenes: "Met verhalen - zeker met bijbelse verhalen - kun je de werkelijkheid transparant maken. Je kunt mensen iets laten 'zien', hen 'doorzicht' geven in de feitelijke situatie. Ik heb in de loop der jaren geleerd dat je verhalen voor kinderen het beste zittend kunt vertellen: het geeft hen een gevoel van vertrouwen en nabijheid. Wanneer kinderen je op hun eigen niveau kunnen ontmoeten, kijken ze niet zo naar je op en wordt de afstand tussen jou en hen kleiner. Kinderen vinden het fantastisch wanneer ik plaats neem in mijn verhalenstoel en hangen als het ware aan je lippen." Aalmoezenier Welzenes is niet alleen een goede verhalenverteller, maar hij kan ook goed luisteren naar de verhalen die de kinderen hém te vertellen hebben. Verhalen over de dingen die hen bezig houden, ervaringen die ze hebben meegemaakt, thuis en op school. Symbolen spelen daarbij een belangrijke rol, want daardoor komen verhalen vaak op uitstekende wijze tot leven, vindt Van Welzenes.

'Sluitende' gemeenschap

Het speerpunt van Bernard van Welzenes' schipperspastoraat is ervoor te zorgen, dat er een onderlinge verbondenheid tussen mensen ontstaat, op basis van de inspirerende boodschap van het evangelie. Hij wil werken aan een 'sluitende' gemeenschap: een groep mensen, die samenhang zien in hun leven en zich daardoor gesterkt kunnen voelen. Daarom besteedt hij vooral veel tijd aan gesprekken en contacten met de schippersgezinnen. "Ik probeer er altijd bij te zijn, wanneer er iets bijzonders te vieren valt of wanneer er problemen zijn. Natuurlijk kan dat niet altijd; maar ik merk wel, dat je juist daaruit je inspiratie haalt om dit werk te blijven doen. Erbij blijven is dan ook de belangrijkste boodschap aan mezelf", besluit Van Welzenes.